УДК:351:16.83

DOI: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2\(4\)-391-397](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2020-2(4)-391-397)

Юсеф Нахля Наїмавна доктор наук у галузі міжнародної економіки, професор, кандидат технічних наук, професор кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044) 264-52-54, e-mail: nahla_nahla@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2392-0582>

Артеменко Антоніна Іванівна старший викладач Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, м. Київ, вул. Перемоги, 54, Україна, тел. (044) 5759968, e-mail: antoninaartemenko33@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2426-875x>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПЕРІОД ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Держава в період глобалізації являє собою демократичну організацію влади і це єдина політична організація суспільства, яка поширює свою владу на територію країни і її населення, має у своєму розпорядженні для цього спеціальний апарат управління і володіє суверенітетом.

Різноманітність держави в період глобалізації проявляється в тому, що вона виступає як демократичне явище людської цивілізації. Держава в період глобалізації регулює своє суспільне життя на основі права. Ефективність держави в період глобалізації розкривається через її функції.

Функції держави прийнято поділяти на внутрішні і зовнішні, а також класифікувати за головними сферами суспільної діяльності як політичні, економічні, соціальні, гуманітарні та екологічні.

На сучасному етапі глобалізаційного розвитку виникають конфліктні моменти в процесі управління державою, що залежить від її соціально-політичної та економічної структури. Сучасний етап розвитку держави характеризується новими викликами глобалізації, вирішення яких передбачає зміну мислення політичного, економічного, соціального та екологічного змісту. Зазначимо, що ефективність державного управління в період глобалізації полягає в дотриманні демократичних принципів регулювання політичних та економічних відносин з іншими державами без застосування насильства.

Таким чином, ефективність державного управління в період глобалізації також залежить від конкурентоспроможності держави та її здатності збільшувати зайнятість населення створюючи нові робочі місця та полягає в

турботливому ставленні до людей, враховуючи їхні політичні та економічні інтереси, забезпеченні їх конкурентоспроможності. Удосконалення демократичної системи державного управління впливає на ефективність державного управління в період глобалізації.

Ключові слова: ефективність, державне управління, глобалізація, модернізація, громадське суспільство.

Yusef Nahlya Naimivna Doctor of Science in International Economics, Professor, Candidate of Technical Sciences, Professor of Department of Foreign Philology and Translation of the Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, st. Frometovskaya, 2, tel. : (044) 264-52-54, e-mail: nahla_nahla@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-2392-0582>

Artemenko Antonina Ivanivna, senior lecturer, Kyiv National Economic University named after V. Hetman, Peremohy Street, 54, Ukraine, tel.: (044) 5759968, email: antoninaartemenko33@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2426-875x>

THE EFFICIENCY OF STATE GOVERNANCE IN THE PERIOD OF GLOBALIZATION

Abstract. In the period of globalization the state is a democratic organization of power and it is the only political organization of society that extends its power to the territory of the country and its population has a special apparatus of governance for this purpose and has sovereignty. The differences of the state nature in the period of globalization is manifested as democratic phenomenon of human civilization.

In the period of globalization the state regulates its social life on the basis law. The efficiency of the state governance in the period of globalization is revealed through its functions. At the present period of globalization there are conflicts in the process of governing of states which depends on its social, political and economic structure. The current stage of state development is characterized by new challenges of globalization and their decision involves changing of political, economic, social and environmental content.

It should be noted that the effectiveness of state governance in the period globalization consists in observing the democratic principles of regulating political and economic relations with other states without using of violence.

Thus, the efficiency of state governance in the period of globalization depends on the competitiveness of the state and its ability to increase employment by creating new jobs and caring towards the people taking into account their political and economic interest ensuring their competitiveness in the period of globalization.

Keywords: efficiency, state governance, globalization, modernization, civil society.

Постановка проблеми. Глобалізація призводить до корінних змін в системі державного управління з урахуванням економічних, політичних стратегій держави. Держава є продуктом суспільного розвитку, внаслідок якого вона поступово змінюється, що проявляється у постановці її цілей, визначенні завдань, формуванні структур і функцій державного управління. Відповідно до цього змінюються і погляди на поняття держави, її роль і призначення в суспільному житті.

Зазначимо, що держава в період глобалізації є найбільш важливим інститутом політичної системи суспільства, що визначається максимальною концентрацією в її руках ресурсів, які дають змогу державі впливати на соціальні зміни. Держава є особливою, досить стійкою політичною одиницею, що являє собою відокремлену від населення організацію влади й адміністрування та претендує на верховне право керувати (вимагати виконання дій) певними територією і населенням і є незалежною централізованою соціально-політичною організацією для регулювання соціальних відносин, які характеризуються політичним управлінням держави і податковими зобов'язаннями населення. Держава являє собою єдину територіальну організацію політичної влади в масштабі всієї країни. Державна влада поширюється на все населення в межах певної території. Територіальна ознака зумовлює характер формування і діяльність апарату держави з урахуванням його просторового розподілу[1-5; 4].

Зазначимо, що держава в період глобалізації є особливою організацією політичної влади, яка має у своєму розпорядженні спеціальний механізм – апарат управління суспільством для забезпечення його життєдіяльності. Через систему відповідних органів і установ держава здійснює безпосереднє керівництво суспільством, закріплює і реалізує певний режим політичної влади, захищає недоторканність своїх кордонів. Також їй притаманні правові форми організації життя суспільства тому, що без права, законодавства, держава не в змозі ефективно керувати суспільством. Держава в період глобалізації являє собою демократичну організацію влади.

Отже, держава – це єдина політична організація суспільства, яка поширює свою владу на всю територію країни і її населення, має у своєму розпорядженні для цього спеціальний апарат управління, видає обов'язкові для всіх правові акти і володіє суверенітетом.

Багатогранність держави в період глобалізації проявляється в тому, що вона виступає як демократичне явище людської цивілізації. Держава в період глобалізації регулює своє суспільне життя на основі права. Тільки держава може регулювати життя суспільства за допомогою законів, що мають демократичний характер[2].

Ефективність держави в період глобалізації розкривається через її функції.

Функції держави прийнято поділяти на внутрішні і зовнішні, а також класифікувати за головними сферами суспільної діяльності як політичні, економічні, соціальні, гуманітарні та екологічні.

Зовнішні функції держави переважно можна класифікувати як зовнішньополітичні та зовнішньоекономічні. Вони забезпечують розвиток співпраці з іншими країнами світу з метою

забезпечення кращих умов для розвитку національної економіки та для політичної інтеграції держав й економічної інтеграції у світову економіку [4].

Для управління здійсненням внутрішніх та зовнішніх функцій держави створені спеціальні державні органи, які в сукупності утворюють її структуру. Насамперед йдеться про органи всіх гілок державної влади, правоохоронні органи, органи, що забезпечують внутрішню та зовнішню безпеку країни. Базовим положенням для управління в соціальній системі є те, що воно може бути розглянуто як процес впливу суб'єкта на об'єкт з метою переведення його в новий якісний стан або підтримки у встановленому режимі.

Держава як соціальна система є одночасно суб'єктом і об'єктом управління, що визначає необхідність розглядати їх як дві постійно регульовані системи.

У науці та практиці державного управління держава здебільшого розглядається як суб'єкт управління, що проявляє себе через державну владу та державне управління. Держава тому і є державою й цим відрізняється від інших суспільних структур, що тільки в ній зосереджена і нею реалізується у суспільстві державна влада.

Розглянемо теоретичний аспект змісту ефективності управління державою в період глобалізації.

Для ефективного управління державою в період глобалізації важливим є суспільний та економічний процес регулювання глобалізаційних процесів. На сучасному етапі глобалізаційного розвитку виникають конфліктні моменти в процесі управління державою, що залежить від її соціально-політичної та економічної структури. Враховуючи те, що ефективність управління державою залежить від багатьох факторів, врахування глобалізаційних процесів також є важливим. Взаємозалежність між державами уніфікує та стандартизує умови та фактори її розвитку впливаючи на її ефективність в протистоянні важливим глобалізаційним процесам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню економічних, соціальних, політичних процесів, які супроводжують глобалізацію, присвячено численні дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців.

Різним аспектам тенденцій ефективності державного управління в період глобалізаційних процесів присвячено роботи вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: Козбаненко В.А., Лесечко М., Одинцова Н.А., Приходченко Л.М., Зак М. та ін.

Дослідження ефективності державного управління в період глобалізації у різних типах суспільств заклали необхідні передумови для розгляду проблеми впливу на трансформаційні реформи у перехідному суспільстві. Саме питання кореляції змісту реформ із процесами, які супроводжують глобалізацію, повинні стати об'єктом комплексного дослідження наукової спільноти у галузі державного управління.

Формування цілей статті. Мета дослідження – дослідити ефективність державного управління в період глобалізації.

Досягнення цієї мети обумовлює вирішення таких завдань, як:

- з'ясування сутності глобалізації в сучасному суспільстві в контексті впливу політичних і економічних процесів, які впливають на ефективність розвитку держави;
- визначення напрямів ефективності державного управління у контексті глобалізаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап розвитку держави характеризується новими викликами глобалізації, вирішення яких передбачає зміну мислення політичного, економічного, соціального та екологічного змісту.

Деякі фактори, які раніше були основою традиційної політики, відходять на другий план, при цьому з'являються нові явища, які породжені процесами глобалізації, економічним та ідеологічним зближення країн із різними типами режимів, які, до того ж, належать до різних цивілізаційних вимірів. Такі процеси виводять на перший план глибокі механізми функціонування різних політичних систем, актуалізуючи лінії глобальних історико-геополітичних розривів і розломів у різних секторах людського

розвитку. Універсальні аспекти політики нагтовхуються на локальні версії політичних систем, що призводить до реверсії значення етнополітичних факторів суспільного розвитку. Водночас, на перший план виходять альтернативні, принципово нові в контексті цивілізаційного розвитку тенденції. Цивілізаційна парадигма консервативного, традиційного суспільного укладу втрачає актуальність як така, що не в змозі задовольнити суспільні потреби населення країни. Освоюючи сучасні технології, фінансові механізми, окремі сектори традиційного суспільства в різних формах (етнічних, конфесійних, ідеологічних тощо) суб'єктами світової політики поступово виробляється бачення альтернативної політичної моделі. При цьому традиційне суспільство виступає в процесі глобальної модернізації не просто як об'єкт і пасивна перешкода для модернізації, але і як суб'єкт, свідомо і активно протистоїть цій модернізації – особливо своєю ціннісною, змістовною функцією [3].

Формування передумов для подолання кризових явищ і подальшого розвитку економічної, політичної, соціальної сфер функціонування і розвитку українського суспільства є можливим за утвердження принципу використання

всіх резервів підвищення ефективності суспільних інститутів, структур та механізмів. Зміст даного принципу полягає у необхідності пошуку і реалізації будь-яких можливостей для удосконалення і оптимізації процесів соціально-економічного розвитку і управління ним. Одним з найважливіших напрямів зазначеного удосконалення виступає підвищення ефективності державного управління в Україні, оскільки від впливу органів влади на перебіг суспільного життя залежать довгострокові перспективи розвитку української держави (суверенітет, національна безпека, міжнародна конкурентоспроможність та ін.), системні характеристики суспільства (здатність до самоорганізації, ініціативи, перспектива суспільної згоди тощо), короткострокові орієнтири (реалізація реформ, покращення якості життя та ін.) [2].

У більшості країн основою для оцінювання соціально-економічних результатів діяльності державного сектору формують показники ефективності та результативності, причому під ефективністю пропонується розуміти співвідношення між продуктом та ресурсами, які пішли на його створення з огляду на результат, а під результативністю ступінь досягнення декларованих цілей, причому у зіставленні з використаними для цього в процесі діяльності ресурсами [3].

Загальною рисою більшості з існуючих підходів до визначення ефективності державного управління є виділення двох основних груп цілей: зовнішніх, орієнтованих на вплив органу державного управління на об'єкт управління; і внутрішніх, які характеризують процес функціонування певного органу державного управління як організації. Здійснювати оцінку ефективності державного управління через оцінку ефективності державноуправлінських рішень є сукупністю моделей та методів з вивчення та вимірювання фактичних результатів державноуправлінської діяльності або реалізації державних програм [1]. Зазначимо, що ефективність державного управління в період глобалізації полягає в дотриманні демократичних принципів регулювання політичних та економічних відносин з іншими державами без застосування насильства, дотримання угод, відкритість, боротьба з корупцією [5]. Зазначимо, що ефективність державного управління в період глобалізації залежить від конкурентоспроможності держави та її здатності збільшувати зайнятість населення створюючи нові робочі місця.

Висновок. Отже, ефективність державного управління в період глобалізації полягає в турботливому ставленні до людей, враховуючи їхні політичні та економічні інтереси, забезпеченні їх конкурентоспроможності та безпеки суспільства. Ефективність державного управління в період глобалізації – це практична діяльність, де основну роль цієї діяльності виконує держава, яка забезпечує самозбереження, існування та розвиток суспільства. Зазначимо, що ефективність державного управління в період глобалізації залежить від ефективності демократичної системи державного управління у дипломатичних відносинах з іншими державами, переслідуючи мету

економічного та політичного розвитку та збереження цивілізації в планетарному масштабі.

Література:

1. Козбаненко В.А. Государственное управление: основы теории и организации. Учебник. Том 1. – М.: Статут, 2002. – 257 с.
2. Лесечко М. Методичні підходи до оцінки державного врядування в Україні [Електронний ресурс] / М. Лесечко, Р. Рудницька // Науковий вісник. – 2010. – Вип. 5. «Демократичне врядування». – Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_5/fail/Lesech.pdf.
3. Одинцова Н.А. Государственное управление экономикой: обоснование системы менеджмента [Електронний ресурс] / Н.А. Одинцова // Эффективная экономика. – 2010. – №9. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
4. Приходченко Л.М. Щодо складності застосування показників оцінювання ефективності державного управління: теорія і практика [Електронний ресурс] / Л.М. Приходченко // Державне будівництво. – 2009. – №1. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/1/07.pdf>
5. Zak, M. Quality of governance(2005) / M. Zak // Working Paper CES UEM. – № 4. – 28 P.

References:

1. Kobsanenkov, V.A. (2002). *Gosudarstvennoye upravleniye: osnovy teorii i organisatsii* [State Governance: the basis of theory and organization]. Moscow: Statut [in Russian].
2. Lesechko, M., Rudnitskaya, R. (2010). *Metodychni pidhody do otsinky dershchavnoho vryaduvannya v Ukraini* [Methodical Approaches to Public Governance Assessment in Ukraine]. *Naukovyi visnyk. «Demokratychnе vryaduvannya» – Academic papers collection “Democratic Governance”*, 5. Retrieved from http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_5/fail/Lesech.pdf [in Ukrainian].
3. Odintsova, N.A. (2010). *Gosudarstvennoye upravleniye ekonomikoy: obosnovaniya sistemy menedzhmenta* [State management of economy: substantiation of management system]. *Efektivna ekonomika – Effective Economics*, 9. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=310> [in Russian].
4. Prihodchenko, L.M. (2009). *Shchodo skladnosti zastosuvannya pokaznykiv otsinyuvannya efektyvnosti derzhavnoho upravlinnya: teoriya i praktyka* [On the complexity of the using of public administration performance indicators: theory and practice]. *Derzhavne budivnytstvo – State Building, 1*. Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/1/07.pdf> [in Ukrainian].
5. Zak, M. (2006). *Quality of governance. Working Paper CES UEM № 4/2006*. Prague: Centre for Economic Studies [in English].